

Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale /
Moldavian Journal of International Law and International Relations /
Молдавский журнал международного права и международных отношений

2024, Issue 2, Volume 19, Pages 145-151.

ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963

Submitted: 15.04.2024 | Reviewed: 12.05.2024 | Accepted: 20.06.2024 | Published: 15.07.2024

<https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2023.19-2.11>

TRIBUNA TÎNĂRULUI CERCETĂTOR
THE TRIBUNE OF YOUNG SCIENTISTS
ТРИБУНА МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ

SISTEMUL SECURITĂȚII COLECTIVE

COLLECTIVE SECURITY SYSTEM

СИСТЕМА КОЛЛЕКТИВНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

COȘLEȚ Nicolae* / COSLET Nicolae / КОШЛЕЦ Николае

ABSTRACT:
COLLECTIVE SECURITY SYSTEM

The prevention of armed conflicts and the maintenance of peace and security has always been on the agenda of states. In this respect, initially military alliances and later collective security organizations were created to respond to these challenges.

This study aims to elucidate the system of collective security carried out in relevant organizations that may have a universal or regional character.

Keywords: *Collective security, member-states, international organizations.*

JEL Classification: K33

Universal Decimal Classification: 341.241

<https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2023.19-2.11>

REZUMAT:
SISTEMUL SECURITĂȚII COLECTIVE

Prevenirea conflictelor armate și menținerea păcii și securității a fost mereu pe ordinea de zi a statelor. În acest sens, fiind inițial create alianțe militare iar ulterior organizații de securitate colectivă care urmau să răspundă acestor provocări.

Prezentul studiu are menirea de a elucidă sistemul securității colective realizat în cadrul organizațiilor de resort care pot avea un caracter universal sau regional.

Cuvinte-cheie: *Securitate colectivă, state membri, organizații internaționale.*

JEL Classification: K33

CZU: 341.241

<https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2023.19-2.11>

* **COȘLEȚ Nicolae** - Doctorand, Școala doctorală Științe Juridice și Economice, Universitatea de Stat din Moldova, MD-2009, Str. Alexei Mateevici 60, Chișinău, Republica Moldova. / **COȘLEȚ Nicolae** - PhD student, Doctoral School of Legal and Economic Sciences, State University of Moldova, MD 2009, Chisinau, Str. Alexei Mateevici 60, Chisinau, Republic of Moldova. / **КОШЛЕЦ Николае** - Аспирант, Докторантура юридических и экономических наук, Государственный университет Молдовы, ул. Алексей Матеевич 60, МД 20096 Кишинев, Республика Молдова. **E-mail:** coslet_nicolae@yahoo.com ; <https://orcid.org/0000-0002-5843-8545>

РЕЗЮМЕ:
СИСТЕМА КОЛЛЕКТИВНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Предотвращение вооруженных конфликтов и поддержание мира и безопасности всегда было на повестке дня государств. В связи с этим, первоначально были созданы военные союзы, а затем организации коллективной безопасности, которые будут обеспечивать безопасность государств-участников.

Целью настоящего исследования является определение системы коллективной безопасности, осуществляемой в соответствующих организациях, которые могут иметь универсальный или региональный характер.

Ключевые слова: Коллективная безопасность, государства-участники, международные организации.

JEL Classification: K33

УДК: 341.241

<https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2023.19-2.11>

Introducere

Din momentul creării primelor state, acestea își manifestă preocuparea pentru asigurarea propriei existențe, deoarece unul dintre obiectivele sale principale este să-și păstreze suveranitatea printre alte state, asigurându-și totodată, securitatea și bunăstarea.

Cele mai vechi asociații locale (regionale) în domeniul securității s-au format în Egiptul antic și Mesopotamia. În acea perioadă existau orașe-state, cum ar fi Eris, Umma, Uruk și Lagash, iar între șefii acestor state au fost stabilite legături puternice bazate pe tratate internaționale. Astfel, aceștia au negociat între ei diverse subiecte, au încheiat tratate privind constituirea alianțelor militare, tratate de pace, precum și tratate ce aveau drept scop delimitări teritoriale. Această practică a semnării tratatelor de securitate a fost dezvoltată și în Grecia antică continuând ulterior în Roma antică¹.

Între sfârșitul războaielor napoleoniene și începutul anilor 1900, statele europene au făcut parte dintr-un sistem de echilibrare a puterii. Acesta este un sistem în care statele urmăresc securitatea într-un context anarhic prin aderarea la alianțe pentru a împiedica un singur centru de putere (un anumit grup de state) să domine sistemul internațional și să devină un expansionist. În cadrul unui sistem de echilibru al puterii, statele pot schimba alianțele pentru a promova echilibrul între centrele de putere.

Sistemul securității colective

Sistemul de echilibru al puterii, însă, a eșuat odată cu izbucnirea Primului Război Mondial și, ca urmare a naturii sale îngrozitoare și a consecințelor sale, securitatea colectivă a fost urmărită și la etapa de creare a Ligii Națiunilor în 1919 – o organizație dedicată menținerii păcii dar care a fost sortită eșecului.

Este poate prea ușor să respingem conceptul securității colective ca fiind un sistem internațional nefuncțional pur și simplu pe baza experienței Ligii Națiunilor. Liga a eșuat pentru că prea multe state puternice nu au dorit să participe și pentru că cele care au rămas nu au avut nici voința, nici puterea de a pune în aplicare prevederile Pactului. Acesta a fost lăsat în seama Marii Britanii și Franței, care nu erau nici suficient de interesate de el și nici convinse de utilitatea sa. Nimeni nu era pregătit să facă sacrificiile implicate în acțiunea colectivă. Așadar, numitele democrații occidentale au revenit la vechiul joc al echilibrului de putere și de cele mai multe ori au avut tendința de a considera Liga ca un instrument destul de inflexibil în acest scop. Marea Britanie și Franța au încercat să reconcilieze politica de echilibru a puterii cu conceptul de securitate colectivă prin intermediul mecanismului stângaci și imposibil de

¹ Kostin S.A., Aspecte juridice internaționale ale asigurării securității colective în Europa: XX - începutul secolului XXI, pag. 8. [Online]: <https://izd-mn.com/PDF/54MNNPM20.pdf> (Vizitat la: 09.05.2023)

realizat reprezentat de Tratatul de la Locarno¹. Locarno a fost doar o încercare de a garanta frontierele existente în Europa iar în ceea ce privește Liga Națiunilor, aceasta a demonstrat doar că securitatea devenise sinonimă cu status quo-ul în mintea majorității funcționarilor de stat europeni².

Astfel, putem constata că unul dintre defectele securității colective rezidă în faptul că unul sau mai multe state pot refuza să acționeze atunci când un alt stat membru este atacat. Această slăbiciune a contribuit la declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial, când mai multe state au invadat teritoriile altor state suverane, fără a fi luată nicio măsură de prevenire sau contracarare a acestor acțiuni. Acesta a fost și cazul în timpul invaziei Abisiniei (acum Etiopia) de către Italia în octombrie 1935, precum și în timpul invaziei germane a Poloniei în septembrie 1939³.

Conceptul de securitate colectivă este foarte dificil de definit. La fel ca și democrația, drepturile omului și statul de drept, termenul este asociat cu un set slab de ipoteze și idei, iar existența sa continuă să se bazeze în mare măsură pe faptul că rămâne un concept esențial contestat.

Conceptul de securitate colectivă a fost promovat pentru prima dată de Immanuel Kant și a fost postulat ca un mijloc prin care ar putea fi asigurată pacea internațională. Mai târziu a fost aplicată în practică prin înființarea Ligii Națiunilor după Primul Război Mondial. Apărarea colectivă, prin contrast, este înțeleasă ca fiind un acord bilateral sau regional între-un sub-set de state care convin că un atac militar împotriva oricărui membru al alianței este considerat a fi un atac împotriva tuturor. În plus, ei sunt de acord să facă față oricărui astfel de atac cu un răspuns militar colectiv⁴.

Este de menționat că, dicționarele oferă practic aceeași explicație securității colective, având totodată unele diferențe.

Definiția propusă de enciclopedia istorică sovietică definește securitatea colectivă drept măsuri comune ale statelor pentru asigurarea păcii, prevenirea agresiunii și combaterea acesteia, realizate prin intermediul Organizațiilor internaționale sau prin Acordurile internaționale încheiate între state (apărarea colectivă). Securitatea colectivă se bazează pe principiul neagresiunii, conform căruia un atac asupra a cel puțin unei țări reprezintă o încălcare a păcii mondiale și o agresiune împotriva tuturor celorlalte state care și-au asumat obligații corespunzătoare. Tratatul de securitate colectivă conține angajamente importante precum interzicerea agresiunii, abținerea de la amenințarea sau utilizarea forței, soluționarea pașnică a diferendelor, consultări reciproce în cazul amenințării de agresiune, refuzul de a ajuta statul agresor, asistența reciprocă în lupta împotriva agresiunii, inclusiv utilizarea forței armate etc.⁵.

Nu putem fi de acord cu definiția menționată mai sus, or securitatea colectivă și apărarea colectivă sunt concepte asociate, dar distincte. Apărarea colectivă este chemată să stopeze agresiunea ce parvine dintr-o sursă predeterminată, pe când securitatea colectivă este îndreptată contra tuturor tentativelor de încălcare a păcii internaționale⁶.

¹ Tratatul de garanție reciprocă dintre Germania, Belgia, Franța, Marea Britanie și Italia, încheiat la Locarno, 16 octombrie 1925, [Online]: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2054/volume-I-1292-French.pdf> (Vizitat la: 09.11.2022)

² Pick O. și Critchley J., Securitate colectivă, The Macmillan Press Ltd, anul 1974, pag. 28.

³ Evert J., Securitatea colectivă în Africa: tensiunea dintre teorie și practică, Strategic Review for Southern Africa, Vol 39, nr. 1, anul 2017, pag. 162 și 163. [Online]: [https://www.up.ac.za/media/shared/85/Strategic%20Review/Vol%2039\(1\)/pp-160-184-e-jordaan.zp121534.pdf](https://www.up.ac.za/media/shared/85/Strategic%20Review/Vol%2039(1)/pp-160-184-e-jordaan.zp121534.pdf) (Vizitat la: 09.05.2023)

⁴ Tonra B., Irlanda și securitatea colectivă, Institutul de administrare publică, [Online]: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1484777 (Vizitat la: 09.04.2023)

⁵ Enciclopedia istorică sovietică, „Советская энциклопедия”, pag. 22393, [Online]: https://enc.biblioclub.ru/Termin/1504838_Kollektivnaya_bezopasnost (Vizitat la: 09.05.2023)

⁶ Dorul O., Conceptul de securitate colectivă în dreptul internațional contemporan, Revista moldovenească de drept internațional și relații internaționale, nr. 1, pag. 69. [Online]: <https://www.usem.md/md/p/rmdiri> ; <https://rmdiri.md/>

Potrivit dicționarului explicativ francez securitatea colectivă reprezintă protecția societății împotriva atacurilor asupra instituțiilor, persoanelor și proprietății¹.

O altă definiție o găsim în enciclopedia britanică care definește securitatea colectivă drept un sistem prin care statele au încercat să prevină sau să oprească conflictele armate. Conform unui aranjament de securitate colectivă, un agresor împotriva oricărui stat este considerat un agresor împotriva tuturor celorlalte state, care acționează împreună pentru a respinge agresorul².

Potrivit enciclopediei juridice rusești, securitatea colectivă reprezintă cooperarea statelor în ceea ce privește menținerea păcii internaționale, prevenirea și eliminarea amenințărilor la adresa păcii și, dacă este necesar, reprimarea actelor de agresiune. Este un sistem prin care trebuie garantată securitatea și integritatea teritorială a fiecărei țări. Cooperarea ar trebui să aibă loc în cadrul Națiunilor Unite și al organizațiilor regionale³.

Din analiza definițiilor prezentate putem deduce că securitatea colectivă:

- este realizată de comun acord al statelor;
- funcționează prin intermediul Organizațiilor de securitate colectivă;
- se bazează pe principiile dreptului internațional public - principiul neagresiunii, principiul soluționării diferendelor internaționale pe cale pașnică, principiul egalității și securității egale etc.
- impune statele membre al unei organizații de securitate colectivă să intervină în cazul actelor de agresiune întreprinse contra unul din membrii acestei organizații.

Doctrina de specialitate, la fel, oferă explicații privind noțiunea securității colective.

Astfel, potrivit lui Arnaud Blin și Gustavo Marin, securitatea colectivă în termeni simpli semnifică ideea conform căreia agresiunea unui stat împotriva altui stat este echivalentă cu agresiunea împotriva tuturor statelor membre a unei Organizații de securitate colectivă, acestea din urmă având datoria să se opună acestei agresiuni. Conceptul de securitate colectivă este într-un fel un contract social între state, în timp ce sistemul de echilibru este un mecanism care ar trebui să prevină apariția unui stat care din punct de vedere militar, devine din ce în ce mai dezvoltat, susceptibil să răstoarne status quo-ul stabilit pe arena internațională. Obiectivul securității colective constă în garantarea stabilității și păcii, iar cel al echilibrului constă în menținerea status quo-ului (în special cel al marilor puteri), dacă este nevoie recurgând la o constrângere militară⁴.

Alexander Orakhelashvili identifică securitatea colectivă drept o acțiune colectivă ca răspuns la o amenințare identificată, la fel, colectiv⁵. Astfel, potrivit autorului nici o securitate colectivă nu este fezabilă dacă nu se bazează pe nevoile fundamentale de securitate ale statelor. După cum precizează Raportul de nivel înalt al Grupului de experți, fondatorii ONU au fost preocupați de securitatea statului, în ceea ce privește reacția colectivă împotriva agresiunii. Securitatea fiecărui stat este o valoare în sine. Ea acoperă păstrarea de către state a teritoriului lor, a valorilor, a dezvoltării și a calității vieții populației lor.

Problemele de securitate internațională trebuie identificate în contextul internațional în care nu există nici un guvern, nici o opinie socio-politică omogenă. Singurul mod posibil de a „securiza” anumite aspecte este un acord între state.

Urmare a celor menționate *supra*, reiese că securitatea colectivă este de fapt acel sistem interstatal bazat pe principiul conform căruia, în cazul utilizării sau amenințării cu folosirea

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/10.Conceptul%20de%20securitate%20colectiva%20in%20dreptul%20International%20contemporan.pdf (Vizitat la: 09.05.2023)

¹ Dicționar explicativ Larousse, [Online]: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/s%C3%A9curit%C3%A9/71792#15000714> (Vizitat la: 09.04.2023)

² Enciclopedia Britannica, [Online]: <https://www.britannica.com/topic/collective-security> (Vizitat la: 09.04.2023)

³ Enciclopedia juridică „Юристъ”, anul 2001, pag. 1272, [Online]: <https://determiner.ru/termin/kollektivnaja-bezopasnost.html> (Vizitat la: 09.09.2022)

⁴ Blin A., Marin G., Problema de securitate colectivă, [Online]: <https://www2.world-governance.org/article409.html?lang=en> (Vizitat la: 09.04.2023)

⁵ Orakhelashvili A., Securitatea colectivă, anul 2011, pag. 4 și 5, [Online]: <https://academic.oup.com/book/3091> (Vizitat la: 10.05.2023)

forței de către orice stat, toate statele participante vor lua măsuri comune pentru a preveni sau a opri agresiunea¹.

Ca orice alt sistem, securitatea colectivă trebuie să îndeplinească trei funcții:

- O funcție disuasivă: existența sistemului îi descurajează pe parteneri să recurgă la forța armată, care ar fi sortită eșecului, conform principiului echilibrului.
- O funcție preventivă, care este realizată prin diplomație, chiar dacă poate include și măsuri coercitive - dar fără utilizarea violenței armate.
- O funcție corectivă: în cazul unui atac asupra păcii care este în sine, așa cum subliniază Serge Sur, „un eșec al sistemului, care presupune că funcțiile anterioare nu au putut fi aplicate, iar securitatea colectivă este pusă în situația de a corecta toate lacunele. Ea implică, sau poate implica, folosirea forței armate împotriva celor care au contestat sistemul sau au ieșit din el².

În acord cu definițiile propuse atât de dicționarele explicative cât și de doctrină, se reiterează că, sistemul de securitate colectivă este realizat în cadrul organizațiilor de resort care pot avea un caracter universal sau regional. Mecanismul juridic al sistemului de securitate colectivă universală este stabilit în Carta Națiunilor Unite. Organizația Națiunilor Unite (ONU) este organizația universală a sistemului de securitate colectivă. Principala sarcină a Organizației Națiunilor Unite în temeiul Cartei sale este „menținerea păcii și securității internaționale”. În acest sens, Carta prevede atât măsuri preventive, cât și măsuri de constrângere împotriva statelor care încalcă pacea.

Pe lângă sistemul universal de securitate colectivă, Carta Națiunilor Unite permite posibilitatea de a institui sisteme similare cu caracter regional „destinate a se ocupa cu problemele privind menținerea păcii și securității internaționale care sânt susceptibile de acțiuni cu caracter regional” (art.52). Acțiunile lor nu trebuie să contravină scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite.

Printre cele mai importante organizații regionale de securitate colectivă putem evidenția următoarele: Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (OTAN) și Organizația Tratatului de Securitate Colectivă (OTSC). Totuși, pe lângă cele enunțate, unii autori consideră și alte organizații drept organizații regionale de securitate colectivă, după cum urmează: în America - Organizația Statelor Americane (OAS); pe continentul african – Uniunea Africană (UA), Comunitatea Economică a Statelor din Africa de Vest (ECOWAS), Comunitatea de Dezvoltare a Africii de Sud (SADC), Autoritatea Interguvernamentală pentru Dezvoltare (IGAD); în Orientul apropiat și Mijlociu - Liga Statelor Arabe (LAS), Organizația Cooperării Islamice (OCI); în Europa - Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) și Organizația pentru Cooperare de la Shanghai, relativ nouă (OSC). Statutele constitutive ale acestor organizații conțin un mecanism juridic pentru asigurarea securității la nivel regional.

De menționat că, pentru a evita posibilitatea înlocuirii Consiliului de Securitate al ONU, Carta definește în mod clar poziția organizațiilor regionale de securitate colectivă față de ONU, care poartă responsabilitatea principală pentru menținerea păcii internaționale. Astfel, Consiliul de Securitate al ONU trebuie să fie pe deplin informat cu privire la acțiunile nu numai întreprinse, ci și avute în vedere în temeiul acordurilor regionale pentru menținerea păcii și securității internaționale³.

Concluzii

¹ Enciclopedia Universalis, [Online]: <https://www.universalis.fr/encyclopedie/securite-collective/> (Vizitat la: 10.05.2023).

² Securitatea colectivă: o problemă, Extras din Caietul Fundației Res Publica consacrat „ONU în 2005”, [Online]: <https://www.afri-ct.org/2005/la-securite-collective-une/> (Vizitat la: 09.05.2023).

³ Tynybekuly B., Unele caracteristici ale sistemului de securitate colectivă, Lucrări științifice ale Universității din Kazahstanul de sud „M. Auezova”, pag. 271, [Online]: https://www.elibrary.ru/download/elibrary_41561001_83363625.pdf (Vizitat la: 09.05.2023).

Urmare a celor expuse mai sus, putem concludiona că securitatea colectivă este în primul rând un concept, care se bazează pe „o viziune a păcii și a securității comune, formând un tot întreg indivizibil, a cărui obiectiv nu poate fi atins decât prin măsuri de solidaritate socială: *securitatea fiecăruia îi privește pe toți*. Din acest punct de vedere, pacea este privită nu doar din perspectiva absenței desfășurării unui conflict armat dar mai degrabă ca o valoare ce necesită a fi protejată și promovată. Aceasta întruchipează ideea că statele din cadrul sistemului internațional se unesc pe baza unui set de norme convenite și apoi se angajează să apere o ordine internațională astfel stabilită printr-o organizație internațională. Acea organizație este, la rândul său, investită cu legitimitatea juridică și politică de a determina existența oricărei amenințări la adresa ordinului convenit și are obligația în consecință și (se presupune că și) capacitatea de a aborda astfel de amenințări, până la și inclusiv, utilizarea forței militare.

Bibliography:

1. Blin A., Marin G., Problema de securitate colectivă, [Online]: <https://www2.world-governance.org/article409.html?lang=en> (Vizitat la: 09.04.2023)
2. Dicționar explicativ Larousse, [Online]: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/s%C3%A9curit%C3%A9/71792#15000714> (Vizitat la: 09.04.2023)
3. Enciclopedia Britannica, [Online]: <https://www.britannica.com/topic/collective-security> (Vizitat la: 09.04.2023)
4. Enciclopedia istorică sovietică, „Советская энциклопедия”, pag. 22393, [Online]: https://enc.biblioclub.ru/Termin/1504838_Kollektivnaya_bezopasnost (Vizitat la: 09.05.2023)
5. Enciclopedia juridică „Юристъ”, anul 2001, pag. 1272, [Online]: <https://determiner.ru/termin/kollektivnaja-bezopasnost.html> (Vizitat la: 09.09.2022)
6. Enciclopedia Universalis, [Online]: <https://www.universalis.fr/encyclopedie/securite-collective/> (Vizitat la: 10.05.2023).
7. Evert J., Securitatea colectivă în Africa: tensiunea dintre teorie și practică, Strategic Review for Southern Africa, Vol 39, nr. 1. anul 2017, [Online]: [https://www.up.ac.za/media/shared/85/Strategic%20Review/Vol%2039\(1\)/pp-160-184-e-jordaan.zp121534.pdf](https://www.up.ac.za/media/shared/85/Strategic%20Review/Vol%2039(1)/pp-160-184-e-jordaan.zp121534.pdf) (Vizitat la: 09.05.2023)
8. Kostin S.A., Aspecte juridice internaționale ale asigurării securității colective în Europa: XX - începutul secolului XXI, pag. 197, [Online]: <https://izd-mn.com/PDF/54MNNPM20.pdf> (Vizitat la: 09.05.2023)
9. Dorul O., Conceptul de securitate colectivă în dreptul internațional contemporan, Revista moldovenească de drept internațional și relații internaționale, nr. 1, pag. 154, [Online]: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/10.Conceptul%20de%20securitate%20colectiva%20in%20dreptul%20International%20contemporan.pdf (Vizitat la: 09.05.2023)
10. Orakhelashvili A., Securitatea colectivă, anul 2011, pag. 408, [Online]: <https://academic.oup.com/book/3091> (Vizitat la: 10.05.2023)
11. Pick O. și Critchley J., Securitate colectivă, The Macmillan Press Ltd, anul 1974, pag. 123.
12. Securitatea colectivă: o problemă, Extras din Caietul Fundației Res Publica consacrat „ONU în 2005”, [Online]: <https://www.afri-ct.org/2005/la-securite-collective-une/> (Vizitat la: 09.05.2023).
13. Tonra B., Irlanda și securitatea colectivă, Institutul de administrare publică, [Online]: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1484777 (Vizitat la: 09.04.2023)
14. Tratatul de garanție reciprocă dintre Germania, Belgia, Franța, Marea Britanie și Italia, încheiat la Locarno, 16 octombrie 1925, [Online]: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2054/volume-I-1292-French.pdf> (Vizitat la: 09.11.2022)
15. Tynybekuly B., Unele caracteristici ale sistemului de securitate colectivă, Lucrări științifice ale Universității din Kazahstanul de sud „M. Auezova”, pag. 275, [Online]: https://www.elibrary.ru/download/elibrary_41561001_83363625.pdf (Vizitat la: 09.05.2023).

Copyright©COȘLEȚ Nicolae, 2024.

Contacts/ Контакты:

COȘLEȚ Nicolae

Doctorand, Școala doctorală Științe Juridice și Economice,
Universitatea de Stat din Moldova,
MD-2009, Str. Alexei Mateevici 60,
Chișinău, Republica Moldova.

E-mail: coslet_nicolae@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0002-5843-8545>

<https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2023.19-2.11>